

Στρατός χωρίς στρατιώτες

Το δημογραφικό ζήτημα της Ελλάδος και οι επιπτώσεις στην άμυνα

Ιπποκράτης Δασκαλάκης

Ηέντονη δημογραφική καθίζηση της Ελλάδος είναι γνωστή και δυστυχώς, με τα σημερινά δεδομένα, φαίνεται μη αναστρέψιμη. Βέβαια, ανάλογες δημογραφικές εξελίξεις αντιμετωπίζουν, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, το σύνολο των καλούμενων ανεπτυγμένων χωρών. Οι επιπτώσεις του δημογραφικού προβλήματος καλύπτουν πολλαπλούς τομείς των ζωικών λειτουργιών της χώρας ξεκινώντας από την οικονομία, περνώντας μέσα από την άμυνα και καταλήγοντας στην διατήρηση της πολιτιστικής

ιαυτότητας, με ό,τι αυτά συνεπάγονται για τις επερχόμενες γενεές.

Το παρόν κείμενο εστιάζεται στους συνέπειες της δημογραφικής υστέρησης στην άμυνα της Ελλάδος. Όσοι μάλιστα έχουν υπηρετήσει την τελευταία δεκαετία, με οποιαδήποτε ιδιότητα στις ένοπλες δυνάμεις, ειδικά στο Στρατό Ήερράς, έχουν διαπιστώσει τη χαμηλή επάνδρωση των στρατιωτικών μονάδων. Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή για να γίνουν πλήρως κατανοητές οι συνέπειες της δημογραφικής υστέρησης στον αμυντικό μηχανισμό της χώρας.

Όλες οι χώρες διαθέτουν μηχανισμούς που συνεχώς αξιολογούν τις απειλές που αντιμετωπίζουν καθώς και την εκτιμώμενη εξέλιξη τους σε βάθος χρόνου. Ανάλογα με αυτές τις αξιολογήσεις, πολιτική και στρατιωτική

Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ είναι Υποστράτηγος (εα), υποψήφιος Διδάκτορας Διεθνών Σχέσεων, Διευθυντής Μελετών του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΙΣΜΕ) και συνεργάτης στη Σχολή Εθνικής Αμύνης (ΣΕΘΑ) και στο Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων (ΙΔΙΣ)

1. ΣΤΡΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

Μέσο: . . . . . FOREIGN AFFAIRS

Ημ. Έκδοσης: . . .01/02/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .10/02/2019

Σελίδα: 9

Στρατός χωρίς οπραιότητες

ηγεσία, λαμβάνοντας υπόψη και άλλους παράγοντες (οικονομία, διεθνείς σχέσεις, συμμαχίες, κοινωνικές ισορροπίες κλπ) δρομολογούν τις βέλτιστες λύσεις για την αποτελεσματικότητα των ενόπλων δυνάμεων. Οι αποφάσεις αυτές αφορούν κυρίως την συγκρότηση, τον εξοπλισμό, την ανάπτυξη, την επάνδρωση, την ετοιμότητα, το δόγμα και τις τακτικές χρησιμοποιήσεως των ενόπλων δυνάμεων και οριοθετούν τις κατευθύνσεις στις οποίες θα κινηθεί η συνολική αμυντική προσπάθεια τα επόμενα χρόνια. Φυσικά, υπάρχουν δυνατότητες τροποποιήσεων, λόγω μεταβολής των απειλών και των γενικότερων συνθηκών, αλλά γενικά η εφαρμογή νέων σχεδίων χρειάζεται ένα ικανό χρονικό διάστημα, ειδικά αν αποβλέπουμε να αυξήσουμε τις αμυντικές μας δυνατότητες.

Επισημαίνεται ότι η αντιμετώπιση μιας απειλής -στρατιωτικής υφής που προέρχεται από κρατικό δρώμενο- δεν ακολουθεί την λογική του «ενός έναντι ενός», αλλά ένα πλήθος παραγόντων επηρεάζει τα μέσα και αριθμούς που θα επιλέξουμε να χρησιμοποιήσουμε καθώς και την γενικότερη ισορροπία μεταξύ ποιότητας και ποσότητας που θα κληθούμε να παρατάξουμε. Ενίοτε δε, ο επιζητούμενος στόχος δεν είναι η πλήρης καταστροφή του αντιπάλου αλλά η απόκτηση της ικανότητας συντρι-

πικού πλήγματος που θα καταστήσει απαγορευτικό στον αντίπαλο, το κόστος (ρίσκο) της πρόκλησης σύγκρουσης. Η προσέγγιση αυτή καλείται «αποτροπή» και προϋποθέτει ορθολογιστική ανάλυση αμφοτέρων των πλευρών, ύπαρξη δικών μας συγκεκριμένων στρατιωτικών ικανοτήτων και κυρίως την πειστικότητα ότι διαθέτουμε την βούληση της χρήσης της αποτρεπικής μας δύναμης αναλαμβάνοντας το ρίσκο και τις συνέπειες μιας πιθανής συνεπακόλουθης αναμέτρησης.

Η χώρα μας κατέληξε, εδώ και αρκετά χρόνια, στην απόφαση τήρησης ενόπλων δυνάμεων, ικανού μεγέθους και συγκρότησης (αριθμός μονάδων, οπλικά συστήματα, ανθρώπινο δυναμικό κλπ), που θα εξασφαλίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό -απόλυτη εξασφάλιση δεν υπάρχει- την αποτρεπική της ικανότητα έναντι της τουρκικής απειλής. Φυσικά, οι μεταβολές στο είδος και την ένταση της απειλής συνεχώς συναξιολογούνται και μεταβάλλουν το μέγεθος και είδος της αποτρεπικής μας δύναμης.

Τα στοιχεία που ακολουθούν και αφορούν την επάνδρωση των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων, βασίζονται αποκλειστικά σε δημοσιογραφικές πληροφορίες που έχουν αντληθεί από το διαδίκτυο και αφορούν τη διετία 2015-2016. Μάλιστα, τα αριθμητικά στοιχεία που παρατίθενται έχουν στρογγυ-

1. ΣΤΡΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

Μέσο: . . . . . FOREIGN AFFAIRS

Ημ. Έκδοσης: . . .01/02/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .10/02/2019

Σελίδα: 10

Ιπποκράτης Λαοκαλάκης

λοποιοηθεί και αντιπροσωπεύουν τους μέσους όρους των διαφόρων δημοσιευμάτων. Καίτοι μπορεί κατά περίπτωση να υπάρχουν διαφορές μεταξύ δημοσιογραφικών στοιχείων και πραγματικότητας, η συνεχής μείωση του ανθρωπίνου δυναμικού των ενόπλων δυνάμεων είναι προφανής, αμείλικτη και με αυξητικές τάσεις (δηλαδή, ακόμη μεγαλύτερες μειώσεις) για το μέλλον.

ΟΙ ΑΜΕΙΛΙΚΤΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ

Σύμφωνα, λοιπόν, με τις δημοσιογραφικές πληροφορίες, η πλήρης επάνδρωση των μονάδων των ενόπλων δυνάμεων παραθέτει ένα στράτευμα περίπου 280.000 ανδρών και γυναικών, με την ολοκλήρωση της γενικής επιστρατεύσεως. Σε περίοδο ειρήνης, η επάνδρωση, η αποκαλούμενη και «οροφή ειρήνης» των ενόπλων δυνάμεων είναι χαμηλότερη. Η προβλεπόμενη ειρηνική οροφή προσωπικού ανέρχεται σε 134.000, εκ των οποίων 90.000 στο Στρατό Ξηράς, 19.000 στο Πολεμικό Ναυτικό και 25.000 στην Πολεμική Αεροπορία. Οι υπόλοιποι 146.000 θα προέλθουν από την κινητοποίηση της εφεδρείας που θα έχει σαν αποτέλεσμα την συμπλήρωση στο 100% της προβλεπόμενης πολεμικής σύνθεσης των μονάδων (280.000) [1].

Σήμερα στις ένοπλες δυνάμεις υπηρετούν περίπου 80.000 μό-

νιμοι και στους 3 κλάδους, οπότε για να αγγίξουμε την ειρηνική οροφή των 134.000 απαιτείται η ύπαρξη 54.000 κληρωτών (οπλίτες θητείας). Καθώς οι κληρωτοί, με σημερινή θητεία 9 μηνών στον Στρατό Ξηράς, παρουσιάζονται κάθε 2 μήνες, θα πρέπει η κάθε σειρά (ΕΣΣΟ) να αποδίδει περίπου 12.000 άνδρες (γιατί μέχρι σήμερα μόνο ο ανδρικός πληθυσμός στρατεύεται). Αν μάλιστα λάβουμε υπόψη μας ότι ένας ικανός αριθμός, περίπου 10%, απαλλάσσεται ή δεν κρίνεται ικανός για ένοπλη στρατιωτική υπηρεσία, τότε χρειαζόμαστε σε κάθε κλάση περίπου 13.300 άνδρες. Δηλαδή, αν υπολογίσουμε τις νόμιμες διαρροές από την στράτευση θα έπρεπε ο ετήσιος αριθμός των γεννήσεων αγοριών να είναι 80.000 για να επιτύχουμε την επιθυμητή οροφή των 54.000 κληρωτών [2]. Ο μέσος όρος των γεννήσεων αρρένων Ελλήνων ανά έτος την πενταετία 1994-1999 ήταν περίπου 50.000, άρα αυτόματα δημιουργείται ένα σημαντικό υπολογιστικό έλλειμμα 30.000 ανδρών (37,5% του απαιτούμενου αριθμού) ετησίως μόνο από τη μείωση των γεννήσεων [3]. Η σημερινή απόδοση κάθε κλάσεως, είναι περίπου 6.700 και είναι η μισή από την απαιτούμενη (13.300 άνδρες). Κατά συνέπεια, οι συνολικά πραγματικά στρατευόμενοι ανά έτος, ανέρχονται περίπου

1. ΣΤΡΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

Μέσο: . . . . . FOREIGN AFFAIRS

Ημ. Έκδοσης: . . .01/02/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .10/02/2019

Σελίδα: 11

Στρατός χωρίς οπραιιώτες

στους 40.000 (έξη κλάσεις, 6 X 6.700). Δηλαδή, η λογιστική υστέρηση των 30.000 που οφείλεται στη μείωση του αριθμού των γεννήσεων και στους νόμιμα απαλλασσόμενους από την στράτευση, μεγαθύνεται, και αγγίζει συνολικά τους 40.000 άνδρες (50% του απαιτούμενου αριθμού). Η επιπλέον αυτή μείωση, περίπου 10.000 ανδρών, οφείλεται στην αποφυγή της στράτευσης, για διαφόρους λόγους (ως επί το πλείστον νόμιμους).

Πλέον, λοιπόν, της υπογεννητικότητας, εμφανίζεται αυξημένος και ο αριθμός των νέων που νομότυπα αποφεύγουν την εκπλήρωση των στρατιωτικών τους υποχρεώσεων (κυρίως ένεκα επιμηκύνσης και εξειδίκευσης των σπουδών τους σε συνδυασμό με τα όρια ηλικίας και τις δυνατότητες εξαγοράς της θητείας). Αντιμετωπίζουμε, δηλαδή, μια επιπλέον απομείωση του αριθμού των οπραιιωμένων που αγγίζει το 30% και οφείλεται στην ενσυνείδητη επιλογή της μη στράτευσης από τα ελληνόπαιδα. Επί του παρόντος δεν έχουμε ακόμη, τουλάχιστον σε ικανούς αριθμούς, αντιμετωπίσει την αποφυγή επιστροφής στην πατρίδα και εκπλήρωσης των στρατιωτικών υποχρεώσεων των νέων που με την ολοκλήρωση των σπουδών τους ξενιτεύτηκαν ένεκα της οικονομικής κρίσεως. Δυστυχώς, με ανοδικές τάσεις εμφα-

νίζεται και ο αριθμός των οπραιιωσίων που απαλλάσσονται της κατάταξης ή υπηρετούν άοπλοι λόγω σωματικών και ψυχολογικών προβλημάτων. Ο αντίστοιχος αριθμός των αρνητών της στράτευσης εμφανίζεται ακόμη χαμηλός.

Συμπερασματικά, σήμερα η απόδοση της κάθε κλάσεως είναι περίπου στο 50% της προσδοκώμενης ώστε να συμπληρωθεί η απαιτητή οροφή του οπραιιωμάτος. Ελάχιστη σημασία έχει η πιθανότητα οι παραιθέμενοι αριθμοί να εμπεριέχουν ένα ενδεχόμενο σφάλμα της τάξεως του 10% σε οποιαδήποτε κατεύθυνση. Το πλέον ανησυχητικό γεγονός είναι ότι ο αριθμός της σημερινής υστέρησης προέρχεται από τον αριθμό των 50.000 γεννήσεων Ελλήνων αγοριών ανά έτος (μέσος όρος γεννήσεων πενταετίας 1994-1999), αριθμός μη αμφοιβητήσιμος και σημαντικά αυξημένος έναντι του αντίστοιχου μέσου όρου γεννήσεων της περιόδου 2009-2014 που μετά δυσκολίας αγγίζει τις 42.000, με πτωτικές τάσεις. Οποιαδήποτε αναγωγή στην περίοδο 2014-2019 εκτιμάται ότι θα δώσει ακόμη πιο δυσοίωνες προβλέψεις [4].

Αν τώρα προσθέσουμε τον ανεπαρκή αριθμό των 40.000 ανδρών στον αριθμό των μονίμων οπραιιωσίων (80.000) θα έχουμε ένα σύνολο 120.000 ανδρών και γυναικών υπό τα όπλα [5]. Η πλήρης σύνθεση (οροφή) των ενόπλων

1. ΣΤΡΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

Μέσο: . . . . . FOREIGN AFFAIRS

Ημ. Έκδοσης: . . .01/02/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .10/02/2019

Σελίδα: 12

Ιπποκράτης Λαοκαδάκης

δυνάμεων προβλέπει, κατά δημοσιογραφικές πάντα πληροφορίες, 280.000 άνδρες και γυναίκες. Κατά συνέπεια η μέση επάνδρωση των μονάδων ανέρχεται στο 43% περίπου. Φυσικά ο αριθμός αυτός κυμαίνεται από μονοψήφια ποσοστά (επιχειρησόμενες μονάδες) αγγίζοντας και το 100% σε μονάδες ειδικών αποστολών και άμεσης αντίδρασης. Το απαιτούμενο ποσοστό επάνδρωσης μιας μονάδος ποικίλει, ανάλογα της αποστολής, των συνθηκών και διαφόρων άλλων λόγων. Ένα γενικά αποδεκτό ελάχιστο ποσοστό επάνδρωσης ανέρχεται στο 60% της προβλεπόμενης πολεμικής δύναμης. Επισημαίνεται ότι το κείμενο αναφέρεται κυρίως στις μονάδες του Στρατού Ξηράς καθώς το Πολεμικό Ναυτικό και η Πολεμική Αεροπορία, λόγω υψηλής εξειδίκευσης και χαμηλότερης οροφής προσωπικού, διαθέτουν υψηλότερο ποσοστό μονίμων στελεχών, γεγονός που περιορίζει σε σημαντικό βαθμό τις συνέπειες της δημογραφικής υστέρησης.

Το πρόβλημα δεν περιορίζεται, όμως, μόνο στην χαμηλή αριθμητική επάνδρωση των μονάδων. Χαμηλός αριθμός γεννήσεων συνεπάγεται ότι φτωχαίνει η δεξαμενή άντλησης προσωπικού, μόνιμου και κληρωτού, για τις ένοπλες δυνάμεις. Καθώς, μάλιστα, μειώνονται οι γεννήσεις, άρα και οι στρατευόμενοι, ελαττώνεται

-αναπόφευκτο φυσιολογικό αποτέλεσμα- και ο αριθμός των υποψηφίων που είναι απαραίτητο να διαθέτουν ειδικά προσόντα για την στελέχωση απαιτητικών ειδικοτήτων, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Με ανησυχητική τάση αυξάνεται και ο αριθμός των νέων που κρίνονται ανίκανοι για ένοπλη υπηρεσία, τάση που και αυτή έχει παγκόσμια εφαρμογή.

Ένα, όμως, σημαντικότατο πρόβλημα που δεν εντοπίζεται από την πρόχειρη (αλλά δραματική) ανάγνωση των αριθμών, αφορά την παρεχόμενη στρατιωτική εκπαίδευση στους κληρωτούς μας. Υπενθυμίζω ότι οι κληρωτοί, μετά την λήξη της θητείας τους, ως έφεδροι θα κληθούν να συμπληρώσουν την πολεμική σύνθεση των μονάδων ώστε αυτές να καταστούν πλήρως επιχειρησιακές σε περιόδους κρίσεως και πολέμου. Η απόδοση και η ταχεία ένταξη των εφεδρών στις μονάδες είναι κρίσιμα στοιχεία που θα εξασφαλίσουν τη μεγιστοποίηση της μαχητικής αξίας του στρατεύματος που στηρίζεται στην κινητοποίηση της εφεδρείας. Αναμφισβήτητα, η δημιουργία αξιόμαχου έφεδρου προσωπικού προϋποθέτει την ύπαρξη εκπαιδευμένων κληρωτών.

Προσωπική μου άποψη είναι ότι υπάρχει μια υστέρηση στην εκπαίδευση των κληρωτών για ένα πλήθος λόγων που βαρύνουν την

1. ΣΤΡΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

Μέσο: . . . . . FOREIGN AFFAIRS

Ημ. Έκδοσης: . . .01/02/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .10/02/2019

Σελίδα: 13

Σιραιός χωρίς οπραιιώτες

REUTERS/Alkis Konstantinidis

Δόκιμοι της Σιραιωικής Σχοδής Ενεθπίδων καιά την διάρκεια οπραιωικής παρέδλασς , οπν Αθήνα, οπς 25 Μαρτίου 2014.

πολιτική και οπραιωτική ηγεσία αλλά και τον καθένα από εμάς ατομικά. Αντικειμενικές δυσκολίες υπάρχουν πολλές: Μειωμένη διάρκεια θητείας, ελλειπείς πιστώσεις για εκπαίδευση, πλήθος από πάρεργα τα περισσότερα εκ των οποίων εκπηγάζουν από την ανάγκη εκτέλεσps λειτουργικών υποχρεώσεων. Είναι γνωστό σε όλους ότι η χαμηλή επάνδρωσp

έχει καταστήσει τον Έλληνα στρατιώτη ένα «αγγαρειομάχο» και «σκοπιάνθρωπο», σε βάρος όχι μόνο της ρεαλιστικής εκπαίδευσης αλλά κυρίως της αποδοχής του ίδιου του θεσμού της θητείας. Και γνωρίζουμε ότι κανένας θεσμός δεν μπορεί να λειτουργήσει αποδοικά αν δεν τυχάνει της λαϊκής αποδοχής. Από την άλλη μεριά, πρέπει να αναγνωρίσουμε το ανέ-

1. ΣΤΡΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

Μέσο: . . . . . FOREIGN AFFAIRS

Ημ. Έκδοσης: . . .01/02/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .10/02/2019

Σελίδα: 14

Ιπποκράτης Δασκαλάκης

φικτο της αποφυγής παραπλήσιων εργασιών, καθώς δεν υφίσταται ούτε το αναγκαίο προσωπικό που θα επιμερίζεται τα πάρεργα αλλά ούτε και υπάρχουν τα κονδύλια για ανάληψή τους από μη στρατευμένο προσωπικό. Αναμφίβολα, λοιπόν, η δημογραφική μείωση, μαζί και με άλλους λόγους, επιρεάζει αρνητικά την παρεχόμενη εκπαίδευση των κληρωτών, άρα συμβάλει στην δημιουργία μη επαρκώς εκπαιδευμένης εφεδρείας.

ΟΙ «ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ»

Εδώ θα πρέπει να αναφερθούμε και στην ευρέως διαδεδομένη, αλλά μερικώς λανθασμένη, άποψη ότι οι σύγχρονοι πόλεμοι δεν απαιτούν πλέον την ύπαρξη πολυάριθμων στρατευμάτων. Ως εκ τούτου, η διατήρηση ικανών αεροναυτικών δυνάμεων καθιστά περιττή την ύπαρξη δαπανηρών και ανθρωποβόρων μονάδων του Στρατού Ξηράς. Οι απόψεις αυτές βασίζονται σε εμπειρίες σύγχρονων πολέμων, αλλά με τελείως διαφορετικά δεδομένα από αυτά που αντιμετωπίζουμε εδώ και χρόνια στο χώρο του Έβρου και των νησιών του Αιγαίου. Ακόμη όμως και αυτές οι σύγχρονες επιχειρήσεις, όταν πέτυχαν την συντριβή του κύριου όγκου των εχθρικών στρατευμάτων με την χρήση σύγχρονων οπλικών συστημάτων, αναγκάστηκαν να ανα-

πύξουν στο έδαφος πολυάριθμα στρατεύματα (boots on the ground) με αποτέλεσμα την ραγδαία αύξηση των απωλειών.

Στην ελληνική δε πραγματικότητα, καίτοι η καταστροφή των εχθρικών ενόπλων δυνάμεων, όπως και σε κάθε πόλεμο, παραμένει ο βασικός στόχος μας, είναι επιτακτική η διατήρηση του συνόλου της εδαφικής επικράτειας λόγω της φύσεως των τουρκικών διεκδικήσεων. Η διατήρηση του εδάφους δεν επιτυγχάνεται μόνο με αεροναυτικές δυνάμεις ή πυρά, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις προϋποθέτει και την κατοχή εδάφους από στρατεύματα που έχουν αναπτυχθεί επί τόπου. Επιπλέον, όπως αποδείχτηκε περίτρανα στο πρόσφατο παρελθόν, η παρουσία έστω και περιορισμένου αριθμού στρατιωτών, στο κατάλληλο σημείο και τον κατάλληλο χρόνο, αποδείχθηκε καταλυτικής σημασίας. Επιπρόσθετα, οι λεγόμενες ασύμμετρες ή υβριδικές απειλές, που υπό διάφορες μορφές, σίγουρα θα αποτελέσουν μέρος της επιθετικής ενέργειας του ανιπάλου, θα απαιτήσουν για την αντιμετώπισή τους, την ύπαρξη ικανού αριθμού εκπαιδευμένων στρατιωτικών και μονάδων και τμημάτων ασφαλείας στο εσωτερικό της χώρας.

Κατά καιρούς έχει προιαθεί η λύση της πρόληψης ημεραγγεμάτων υπαξιωματικών-οπλιτών για

1. ΣΤΡΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

Μέσο: . . . . . FOREIGN AFFAIRS

Ημ. Έκδοσης: . . .01/02/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .10/02/2019

Σελίδα: 15

Στρατός χωρίς στρατιώτες

την επάνδρωση κρίσιμων ειδικοτήτων και την κάλυψη των κενών που δημιουργούνται από τη μείωση της απόδοσης των κλάσεων. Προ περίπου τριών δεκαετιών, οι Ένοπλες Δυνάμεις προχώρησαν στην σταδιακή πρόσληψη ικανού αριθμού ημιμονίμων υπαξιωματικών (με διάφορες ονομασίες και θεομικές ρυθμίσεις). Η αρχική σκέψη προέβλεπε ότι τα παραπάνω στελέχη, μετά την ολοκλήρωση της σύμβασης, διάρκειας 5-7 ετών, θα απομακρύνονταν από το στράτευμα (εντασσόμενα ως πολυτίμητα στελέχη της εφεδρείας) και θα αντικαθίσταντο σταδιακά από ανάλογο αριθμό νέων «συμβασιούχων» [6]. Δυστυχώς λόγω κομματικών σκοπιμοτήτων οδηγήθηκαν στην ανεξέλεγκτη μονιμοποίηση όλων των «συμβασιούχων» που καίτοι απέκτησαν ικανοποιητική εμπειρία, εντούτοις λόγω ηλικίας δεν δύνανται (στο μεγαλύτερο ποσοστό) να ανταποκριθούν πλέον στις απαιτήσεις των Ενόπλων Δυνάμεων. Δηλαδή, αποκτήσαμε ένα πλεονάζοντα αριθμό «γερασμένων» υπαξιωματικών μη ικανών (για ανυκειμενικούς λόγους) να ανταπεξέλθουν στα καθάρως στρατιωτικά τους καθήκοντα. Εν τω μειαξύ, ένεκα και της δημοσιονομικής κρίσεως, η οικονομική επιβάρυνση από την διατήρηση υψηλού αριθμού μονίμων πλέον στελεχών, κατέστη δυσβάστακτη. Συνάμα απαγορευτική κα-

τέστη και η ανανέωση του προσωπικού. Ως εκ τούτου, αναγκαστικά περιορίζουμε τις φιλοδοξίες για διατήρηση υψηλού μεγέθους επαγγελματικού στρατού και εστιάζουμε στην καλύτερη αξιοποίηση των κληρωτών. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να προχωρήσει μια σταδιακή πρόσληψη αριθμού ημιεπαγγελματιών οπλιτών, αλλά με αυστηρά καθορισμένη διάρκεια σύμβασης (έως 7 ετών) με νομοθετική απαγόρευση της μονιμοποίησής τους.

ΟΙ ΛΥΣΕΙΣ

Είναι, όμως, δυνατόν να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα που δημιουργεί η δημογραφική μας μείωση στην άμυνα της χώρας; Προφανώς η αναστροφή της δημογραφικής γήρανσης είναι η βέλτιστη λύση όχι μόνο για το συγκεκριμένο αμυνικό μας πρόβλημα αλλά και για μεγάλο εύρος των θεμάτων που αντιμετωπίζει σήμερα η ελληνική κοινωνία και ειδικά αυτών που πρόκειται να γιγαντωθούν στο εγγύς μέλλον. Σήμερα, είναι επιτακτική η δρομολόγηση ορισμένων ενεργειών για την άμεση αντιμετώπιση της λειψανδρίας [7] που ταλανίζει το ελληνικό στράτευμα και μειώνει τη μαχητική του ικανότητα. Τα μέτρα αυτά ενέχουν κόστος (οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό), αλλά η εφαρμογή τους αποτελεί μονόδρομο για να εξασφαλίζουμε την

1. ΣΤΡΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

Μέσο: . . . . . FOREIGN AFFAIRS

Ημ. Έκδοσης: . . .01/02/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .10/02/2019

Σελίδα: 16

Ιπποκράτης Δαοκαδάκης

αξιοποιία της αμυντικής μας αποτροπής. Ορισμένες προτεινόμενες ενέργειες, περιγράφονται συνοπτικά στις παραγράφους που ακολουθούν και εκτιμάται ότι δύναται να υιοθετηθούν συνδυαστικά ή και μεμονωμένα.

Σίγουρα υπάρχουν δυνατότητες εξοικονόμησης προσωπικού από μια σύγχρονη αναδιοργάνωση της δομής και συγκρότησης, ειδικά των μονάδων του Στρατού Ξηράς, που θα επέτρεπε μια καλύτερη αξιοποίηση του προσωπικού (μόνιμου και στρατευόμενου). Ακόμη, όμως, και μια τέτοια βέλτιστη συγκρότηση, που απαιτεί χρόνο και ενέχει και κόστος, δεν θα επέλυε το μείζον πρόβλημα της υστέρησης κατά 50% της απόδοσης της κλάσεων. Αναγκαστικά θα έπρεπε να συνδυαστεί και με άλλα μέτρα όπως η αύξηση της θητείας, η στρατεύση των γυναικών και η καλύτερη αξιοποίηση της εφεδρείας.

Η αύξηση της διάρκειας της θητείας εκτιμάται ως το αναγκαίο εκείνο μέτρο, σχετικά χαμηλού κόστους και άμεσης εφαρμογής, που προσωρινά θα επιτρέψει την αύξηση της επάνδρωσης των Μονάδων. Φημολογείται ότι και οι στρατιωτικές ηγεσίες της τελευταίας πενταετίας έχουν προβεί μετά εντάσεως, σε προτάσεις προς τις πολιτικές ηγεσίες για επαναφορά της διάρκειας της στρατιωτικής θητείας στους 12 μήνες παρέχοντας αδιάσειστα στοιχεία.

Μεγάλη συζήτηση έχει υπάρξει και για την υποχρεωτική στράτευση του συνόλου των αρρένων με την συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους. Το μέτρο αυτό εκτιμάται ότι θα περιορίσει σημαντικά τις απώλειες στράτευσης από τις επιμηκνόμενες αναβολές λόγω σπουδών και τις δυνατότητες εξαγοράς της θητείας που εμφανίζονται σε βάθος χρόνου υπό διάφορες αιτίες. Παράλληλα πιθανόν να περιορίσει τον αριθμό των νέων που μετακινούνται στο εξωτερικό και σε αναζήτηση επαγγελματικής αποκατάστασης καθίστανται με το πέρας του χρόνου «φυγδοστρατοί». Οποιοδήποτε υπάρχουν και μειονεκτήματα από την εφαρμογή αυτού του μέτρου, αλλά εκτιμάται ότι αυτά επισκιάζονται από τα πλεονεκτήματά του. Θετική επίσης κρίνεται η υποχρεωτική καθολική στράτευση ανδρών στην ηλικία μεταξύ 18-22 ετών (με δυνατότητα επιλογής του στρατεύσιμου) και με πλήρη κατάργηση όλων των περιπτώσεων αναβολής, πλην αυτών της υγείας και αυστηρώς περιορισμένων κοινωνικών καταστάσεων (πχ πολύτεκνες οικογένειες χαμηλού εισοδήματος).

Αναγκαία και η επανασχεδίαση της εκπαίδευσης-πρόσκλησης της εφεδρείας ώστε να εξασφαλίζεται η υψηλή μαχητική ικανότητά της και η «δια βίου» επιστρατευτική τοποθέτηση στην ίδια Μονάδα, λαμ-

1. ΣΤΡΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ

Μέσο: . . . . . FOREIGN AFFAIRS

Ημ. Έκδοσης: . . .01/02/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .10/02/2019

Σελίδα: 17

Στρατός χωρίς οπραιτίες

REUTERS Yorgos Karahalas

Εδθηνικές φρεγάτες περιποδούν τον Σαρυνικό κώδοπο, νότια της Αθήνας, καιά την διάρκεια οπραιωικής άσκησης, οπς 3 Ιουνίου 2005.

βάνοντας υπόψη και την εγγύτητα με τον τόπο διαμονής του εφέδρου. Παράλληλα, πρέπει να επιδιωχθεί η εξασφάλιση της απαιτούμενης περιοδικής επανεκπαίδευσης-αξιολόγησης των εφέδρων μέσω ενός πιο ευέλικτου μηχανισμού.

Επιθυμητή και η σταδιακή στρατεύση των γυναικών για χρονικό διάστημα 4 μηνών που θα αυξάνεται μέχρι να εξισωθεί με την διάρκεια της θητείας των ανδρών.

Φυσικά, θα υπάρξει πρόβλεψη εξαιρέσεων που θα προσατεύουν το θεσμό της μητρότητας, θα υποστηρίζουν την οικογένεια και θα εφαρμόζουν κοινωνικά κριτήρια. Η ένταξη των γυναικών στο στράτευμα θα αρχίσει από καθήκοντα-ειδικότητες υποστηρίξεως (μη άμεσα «μάχιμες») και ανάλογα των αποτελεσμάτων θα επεκτείνεται σταδιακά.

Σημαντικότετη είναι η ύπαρξη κινήτρων (κάθε είδους) για την

Ηπποκράτης Δασκαλάκης

ενίσχυση της εθελοντικής στράτευσης ή ακόμη και της χρονικά περιορισμένης παραμονής μετά την ολοκλήρωση της θητείας (με σύμβαση περιορισμένης διάρκειας). Η εξέταση όμως των κινήτρων θα πρέπει να γίνει από εξειδικευμένες επιτροπές, ώστε να εξασφαλιστεί όχι μόνο η ελκυστικότητα των κινήτρων αλλά και η συνταγματικότητα τους, καθώς και οι αντοχές υποστήριξης των μέτρων εκ μέρους της ελληνικής οικονομίας. Ταυτόχρονα είναι αναγκαία η κατάργηση νομοθετικών «χαριστικών-φωτογραφικών» ρυθμίσεων απαλλαγής ή ελάφρυνσης της θητείας και της πληθώρας των απαλλαγών που αφειδώς παρέχονται.

Πέραν των καθαρώς στρατιωτικών προσπαθειών-ενεργειών και κρατικών κινήτρων θα πρέπει να

υπάρξουν συντονισμένες προσπάθειες εκ μέρους της πολιτείας, σε όλα τα επίπεδα, για ενίσχυση της αποδοχής του θεσμού της θητείας από τον πληθυσμό και αντίστοιχη αναγνώριση του χρόνου της στράτευσης και εκπλήρωσης της θεμελιώδους αυτής υποχρέωσης όλων των πολιτών. Οι προσπάθειες αυτές θα είναι καταδικασμένες αν δεν υπάρχει απόλυτη ισονομία στα καθήκοντα - υποχρεώσεις των Ελλήνων -Ελληνίδων και εάν οι καλούμενοι - καλούμενες για στράτευση δεν βιώνουν την πραγματική ενεργό συμμετοχή τους στην αμυνική προσπάθεια της χώρας με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εμπλοκή στα καθαρώς στρατιωτικά τους καθήκοντα (ανεξαρτήτως θέσεως-ειδικότητας-Μονάδος τοποθέτησης). ☺

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

- [1] Η παράθεση των δημοσιογραφικών στοιχείων που επιτρέπει παραβλέπει την «κινητικότητα» των διαφόρων στρατιωτικών ομάδων, αποσκοπεί αφενός στην κατανόηση του μηχανισμού επανδρώσεως των ενόπλιων δυνάμεων και αφετέρου στην παρουσίαση του προβλήματος μέσω παραθέσεως ενδεικτικών και μη ακριβών αριθμητικών στοιχείων.
- [2] Ο αριθμός των 80.000 γεννηθέντων ανά έτος έχει ως αποτέλεσμα την συνεχή ύπαρξη 54.000 κληρονόμων με δεδομένη την θητεία διάρκειας 9 μηνών και την απομείωση του 10% λόγω ακαταλληλότητας για στρατεύση. Υπολογιστικά: $80.000 \times 9/12 \times 90/100 = 54.000$. Το 9/12 αντιστοιχεί στην θητεία των 9 μηνών και το 90/100 στην απομείωση του 10% λόγω ακαταλληλότητας για στρατεύση.
- [3] Στατιστολογικά οι γεννηθέντες την περίοδο 1994-1999 αναμένεται να στρατευθούν το διάστημα 2013-2018.
- [4] Βασικά στατιστικά στοιχεία περιέχονται στην τριμηνιαία ημερήσια έκδοση της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, Έλλάς με Αριθμούς, (Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2018). http://www.statistics.gr/documents/20181_1515741-GreeceInFigures_2018Q4_GR.pdf (6b31b525-ab5d-e12e-a059-7cedd02800a1 (ανάκτηση στις 2 Ιανουαρίου 2019)).
- [5] Τα στοιχεία της απογραφής του 2011 παρουσιάζουν έναν πληθυσμό 10.800.000 εκ των οποίων με ελληνική υπηκοότητα οι 9.900.000. Άρα συνδράκν το 1,2% των Ελλήνων (120.000 άτομα) υπηρετούν με οποιαδήποτε ιδιότητα στις ενόπλιες δυνάμεις.
- [6] Πιθανόν αδόκιμος ο όρος «συμβασιούχοι», αλλά αποδίδει την πρόθεση εργασιακής σχέσεως περιορισμένου χρόνου.
- [7] Ένας ακόμη πιθανόν αδόκιμος όρος, όπως και η επανδρωση (σήμερα στελέχωση) που ιστορικά αναδείχθηκε ένκα της αποκλειστικής, στο παρελθόν, εμπλοκής των ανδρών στα πολεμικά καθήκοντα.